

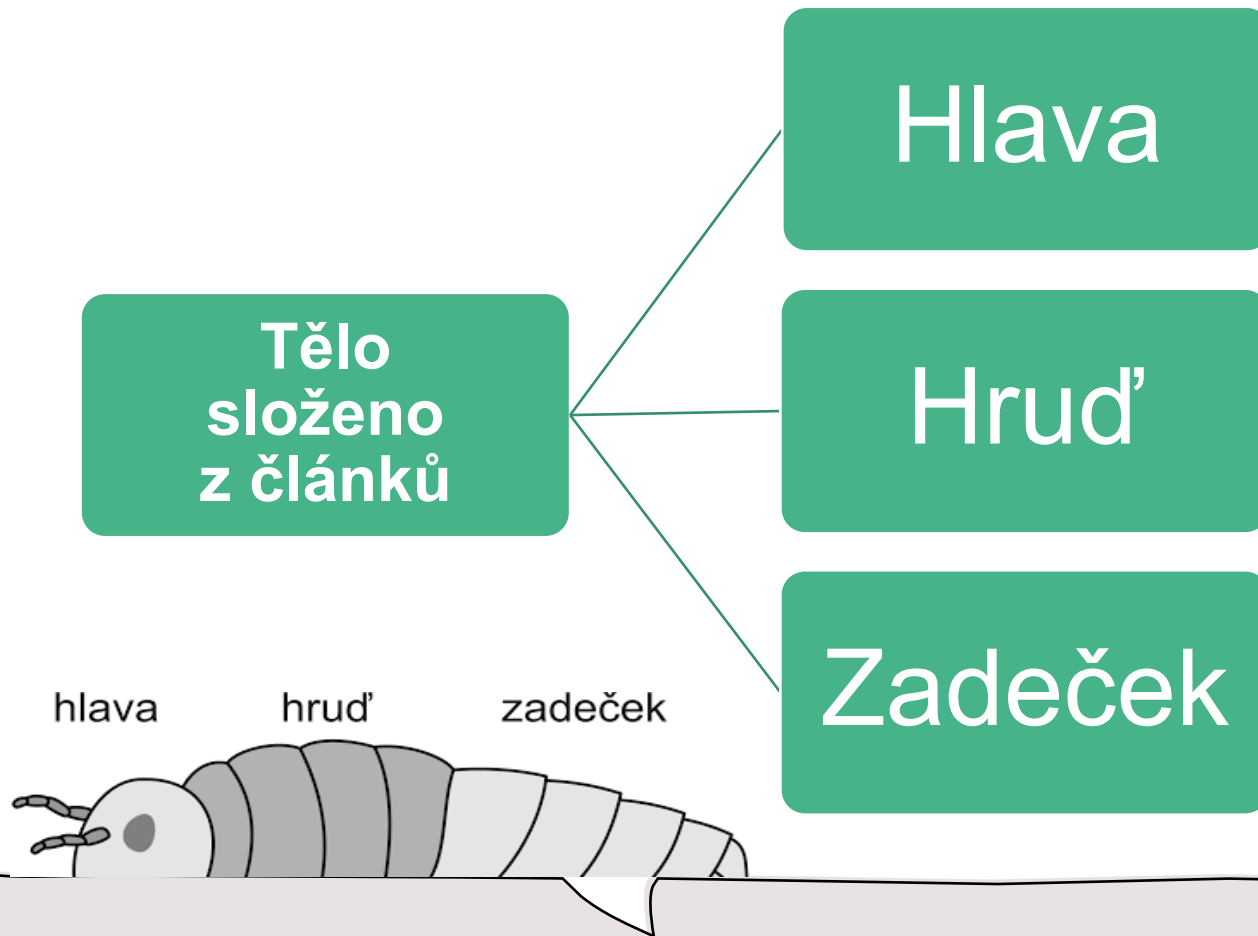
A close-up photograph of two brown, hairy spiders on a web. The spider in the foreground is larger and more detailed, showing its hairy body and legs. The second spider is smaller and positioned behind it. The background is a soft-focus view of the web and surrounding environment.

KMEN Členovci

**Největší kmen živočišné říše
až 1 milion druhů**

ČLENOVCI

nejpočetnější skupina živočišné říše přes 1 mil. druhů

- **Končetiny a tělo jsou článkované;**
- Přeměna **končetin - na hlavě** – tykadla, ústní orgány;
- **Na hrudi** – slouží k pohybu;
- **Na zadečku** – při rozmnožování, přeměna na dýchací orgány nebo vymizely.

Stavba těla členovců – vnější kostra

- Tělo silná jednovrstevná pokožka, dále obsahující **chitin (celulóza polysacharid, kutikula)**;
- Schránka je pevná někdy zpevněná třeba vápníkem (korýši);
- Na kostru se upínají svaly;
- Růst – musí se svlékat protože schránka neroste (**fáze instar**);

instar

Dýchání Členovců

- Dýchání **celým povrchem těla, dále** vytvořeny specializované dýchací orgány - **žábry**, plíce **vchlípeniny**, speciální **vzdušnice**);
- Četná smyslová ústrojí pro orientaci a přizpůsobení:
  - tykadla, makadla
  - brvy
  - čípky.

Instinkt a adaptivní chování

Instinkt - stereotypní, nutkavé a přitom účelné chování, které není výsledkem učení ani zkušenosti;

Adaptivní chování – přizpůsobení se různým životním podmínkám a situacím;

Díky tomu proniknutí do všech biotopů.

Do kmene členovců patří: (vyhynulá skupina)

trilobiti

zkamenělina →

pavoukovci

korýši

hmyz

Členovci

0. Trilobiti

1. Klepítkatci

Pavouk, Štír,
Klíště ...

2. Koryši

Rak, Krab,
Kreveta ...

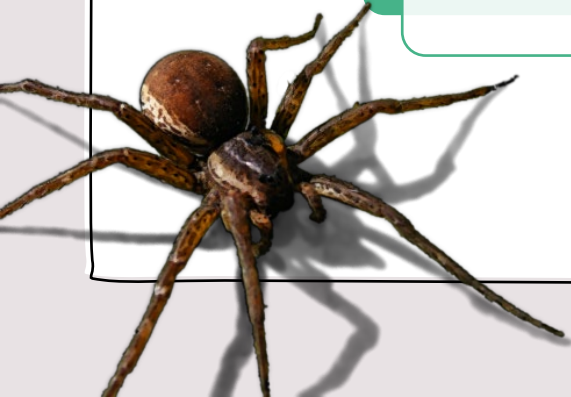
3. Vzdušnicovci

Hmyz

Stonožky,
Mnohonožky

S proměnou
dokonalou

S proměnou
nedokonalou

Trilobiti vyhynutí členovci

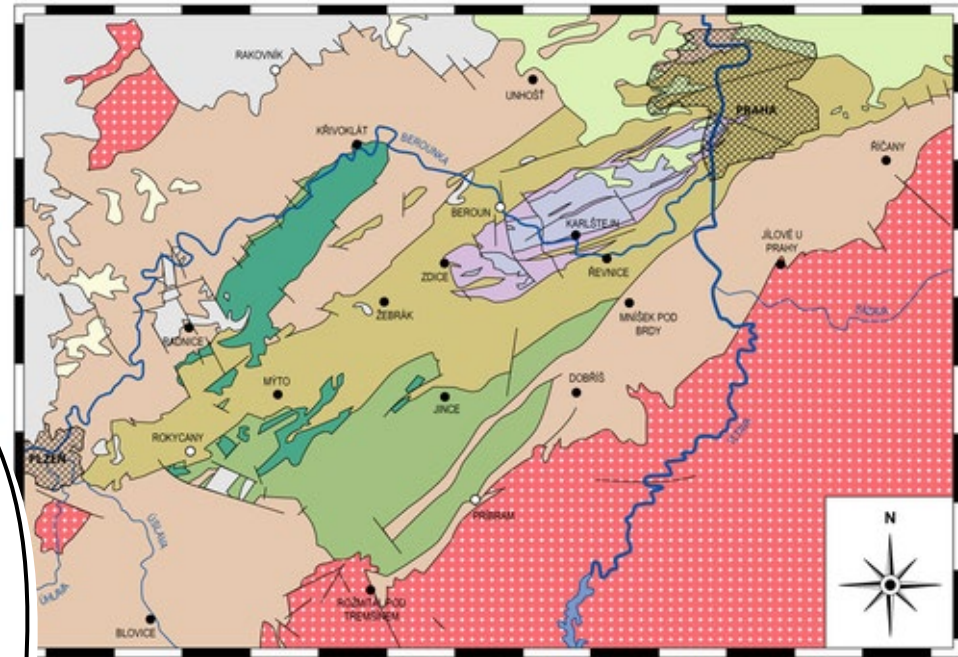
Nejprimitivnější a nejstarší členovci;

Žijící v moři prvohor;

U nás Barrandien – Praha až Plzeň

Četné zkameněliny;

Joachim Barrande – francouzský
učenec, žijící
a bádající v Praze

legenda

KMEN

Členovci

Třída nebo podkmen	Charakteristika	Příklad
korýši	2 páry tykadel	rak, hrotnatka , buchanka, stínka (1. pár tykadel redukovaný), blešivec
stonožky	1 pár tykadel více tělních článků 1 pár končetin na každém článku	stonožka
mnohonožky	podobně jako stonožky, ale 2 páry končetin na tělních článcích	mnohonožka, svinule, plochule
pavoukovci	2 části těla nemají tykadla klepítka makadla 4 páry kráčivých noh	křížák, pokoutník, běžník, sekáč
hmyz	1 pár tykadel 3 části těla 3 páry končetin	moucha, vos, mravenec, slunéčko

Klepítkatci

Podkmen členovců

- ❑ Tělo složené ze dvou částí **hlavohrud' a zadeček**, **4 páry kráčivých končetin**;
- ❑ Nejvýznamnější jsou pavoukovci: **pavouci, štíři, parazitičtí roztoči a klíš'ata**;
- ❑ Klepítka a makadla na hlavě k lovu, útoku a rozmnožování;
- ❑ Na zadečku snovací bradavky.

Dělení klepítkatců

Pavouci

Štíři

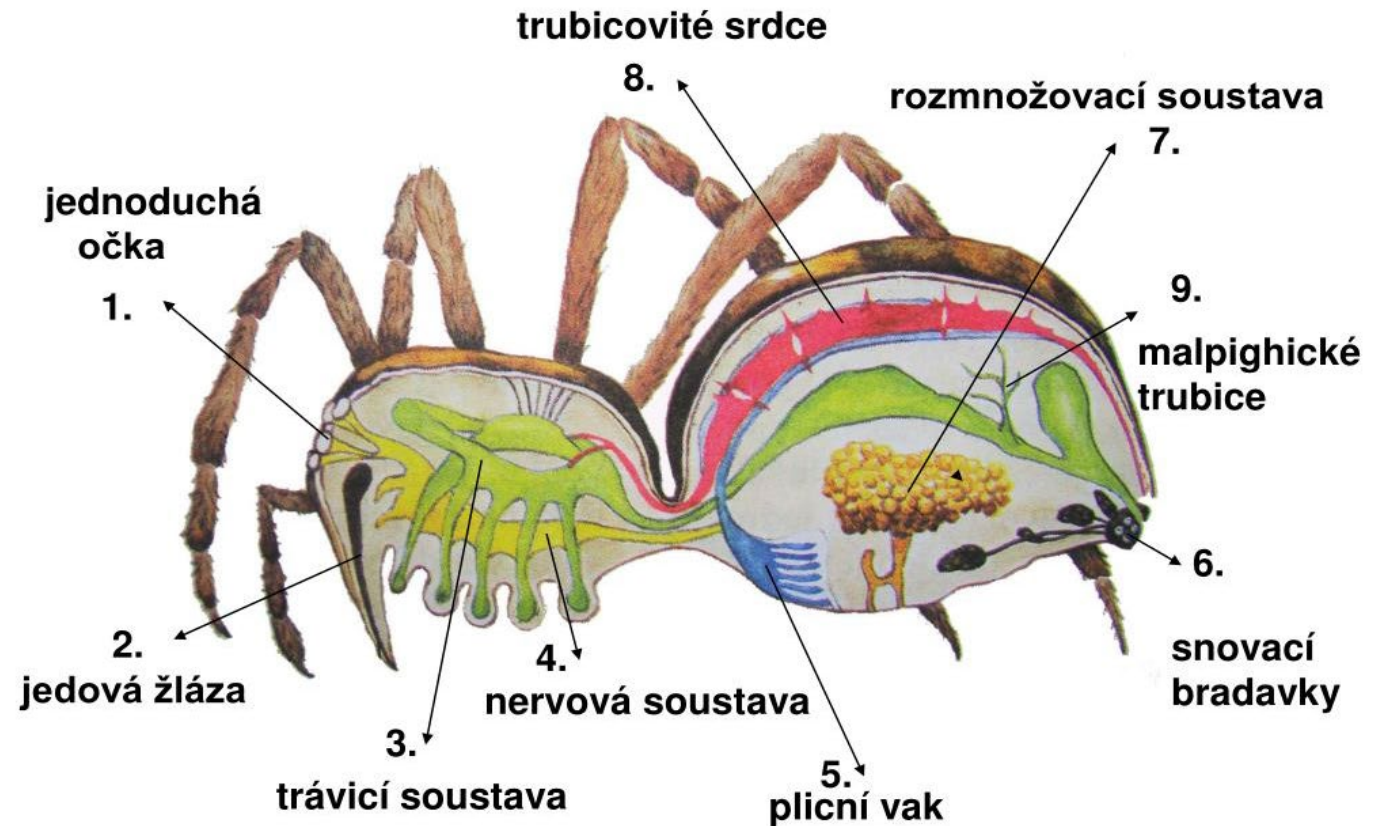
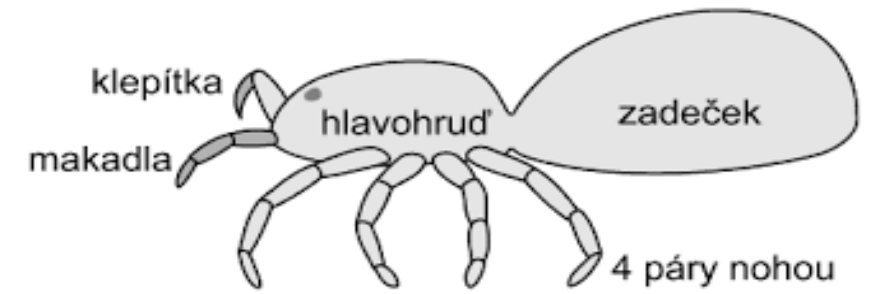
Roztoči

Klíšťata

1. Pavouci - Stavba těla

- Hlavohrud' a zadeček;
- 1 pár klepítek;
- 1 pár makadel;
- 4 páry končetin;
- Malpighiho žlázy (9);
- Jedové žlázy (2);
- Mimotělní trávení.

Pavučina

sít' na chytání hlavně
létajícího hmyzu

- Vytvářejí pavouci snováním lepkavého vlákna;
- Tvorba ve **snovacích bradavkách** vznikající přeměnou zadečkových končetin;
- Hlavní složkou je bílkovina nazývaná **fibroin (přírodní hedvábí)**.

Sekáči

- ❑ Typičtí srostlou hlavohrudí se zadečkem a dlouhými končetinami;
- ❑ Všežravci, drobný hmyz, rostliny a houby;
- ❑ Sekáč domácí.

Křižák obecný

**Plachetnatka
jazýčková**

Mexický sklípkan

Slíd'ák mokřadní

Pokoutník stájový

Zajímavosti o pavoucích

- ❑ **Pavoučí kousnutí** - výjimečné, spíše jako komáří nebo včelí bodnutí. V ČR mohou být zavezeni s potravinou.
- ❑ **Vaření sklípkani jsou v Kambodže pochoutkou.**
- ❑ **Arachnofobie** – strach z pavouků.

Snovačka jedovatá

2. Štíři

- Klepetovitá makadla
- Ocáskovitě protažený zadeček s jedovou žlázou
- Dravci – loví hmyz
- Teplé krajiny, pouště
- Štír středomořský

Parazitičtí roztoči

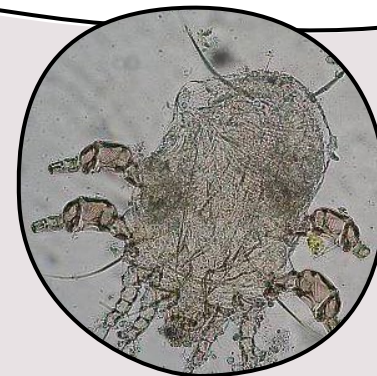
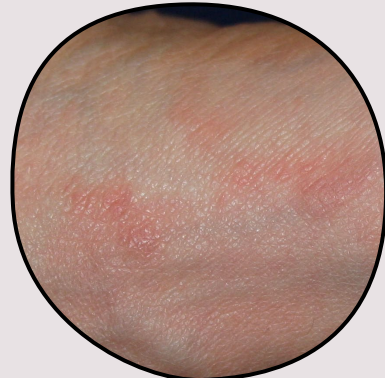
Pouze několik „mm“ velcí

- Parazitují na rostlinách a živočiších;
  - Jsou zdrojem nemocí (např. svrab, klíště viz dále);
- Běžně v přírodě, v kobercích, v lůžkovinách;
- Živí se krví, zbytky kůže, plísněmi, bakteriemi a kvasinkami;

3. Svrab **Sarkoptóza lidově** **„prašivina“**

- ❑ Infekční nemoc způsobená **Zákožkou svrabovou**;
- ❑ Přenáší se z nakažených osob, hlavně u dětí;
- ❑ Nejprve jako vyrážka, těžko se identifikuje a zaměňuje se s kopřivkou;
- ❑ Desinfekce, praní na 60 stupňů, žehlení.

4. Klíště

- ❑ Živí se sáním krve savců, plazech a ptácích a přitom přenáší infekční choroby;
- ❑ Nemoci lidská borelióza (baktérie), klíšť'ová encefalitida (zánět mozgových blan, virus), tularémie (bakterie).

Klíště obecné

Životní cyklus klíštěte